

Γεώργιος Ν. Φίλιας

**Ἡ ἔννοια τῆς Ὀγδῶς Ἡμέρας
στὴ Λατρεία
τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας**

**Ἐκδόσεις: «Γρηγόρη».
Ἀθήνα 2015.
Σελίδες: 303 (14 x 21 ἐκ.).**

Ἡ λατρεία τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ἰδιαίτερος δὲ στὴν παράδοση τῆς ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς, οὐδέποτε ἐγκατέλειψε τὸ ὄραμα τῆς ἐρχομένης Βασιλείας, οὐδέποτε ἔπαυσε νὰ τονίζει –μέσα ἀπὸ τὶς τελετουργικὲς τῆς δομές– ὅτι οἱ συμμετέχοντες σὲ αὐτὴν πιστοὶ θεωροῦνται «πάροικοι» καὶ «ἐπιζητοῦντες τὴν μέλουσαν πόλιν» (Εβρ. ιγ' 14).

Ἡ λειτουργικὴ παράδοση τῆς Ὁρθοδοξίας ἀπευθύνεται καὶ ἐνεργεῖ κατ' ἀντιστοιχία πρὸς τὸν ἄνθρωπο, τὴν κτίση καὶ τὶς ἀνάγκες τούς· τὰ ἐγκόσμια, ὅμως, αὐτὰ αἰτήματα δὲν ἐπισκιάζουν τὴν ἐσχατολογία τῆς, τὴν ἀναφορά τῆς στὸ «μέλλοντα αἰῶνα». **Ἡ** ὀρθόδοξη λατρεία συστοιχεῖται πρὸς τὴν βαθύτερη φύση τῆς Ἐκκλησίας: εἶναι μιὰ τελεσιουργία τοῦ παρόντος, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἀντανακλᾶται ἡ αἰωνιότητα.

Ὁ «χρόνος τῆς ὀγδῶς ἡμέρας» εἶναι «ἕνας χρόνος πέρα ἀπὸ τὸ χρόνο», εἶναι ἡ ἀχρονικὴ περίοδος, ἡ ὁποία θὰ ἀρχίσει μὲ τὴν Δευτέρα Παρουσία τοῦ Κυρίου, συμπληρώνοντας ἔτσι τὸ θεϊκὸ δημιουργικὸ ἔργο τῶν ἑπτὰ ἡμερῶν.

Ἡ ὀγδὴ ἡμέρα συνιστᾶ, τοιουτοτρόπως, ἕναν «τύπο» τοῦ μέλλοντος αἰῶνος καὶ συμβολίζει «τὴν τελειότητα τῆς αἰωνιότητος».

Ἡ παρούσα μελέτη τῆς ἐννοίας τῆς ὀγδῆς στὴν λατρεία τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας δὲν ἀφορμᾶται ἀπλῶς ἀπὸ μία βιβλιογραφικὴ –περὶ τοῦ θέματος– ἔλλειψη στὸν χῶρο τῆς λειτουργικῆς θεολογίας.

Ἐρευνώντας τέσσερις, συνολικῶς, περιπτώσεις Μυστηρίων, Ἀκολουθιῶν καὶ λατρευτικῶν συγκυριῶν, στὶς ὁποῖες προβλέπονται τελετουργικὲς πράξεις κατὰ τὴν ὀγδὴ –ἀπὸ τῆς τελέσεώς τους– ἡμέρα, εἰσέρχεται κατ' οὐσίαν στὸ νευραλγικὸ θέμα τοῦ λειτουργικοῦ χρόνου καὶ τοῦ ἐσχατολογικοῦ χαρακτῆρα τῆς Ὀρθοδόξου λατρείας.

* * *

Ὁ συγγραφέας τοῦ βιβλίου γεννήθηκε στὴν Ἀθήνα καὶ ἐσπούδασε στὴν Θεολογικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν. **Ὡς** ἀριστοῦχος καὶ ὑπότροφος, συνέχισε τὶς σπουδές του, στὸν χῶρο τῆς ἱστορίας καὶ θεολογίας τῆς χριστιανικῆς λατρείας στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Σορβόννης καὶ στὸ Καθολικὸ Πανεπιστήμιο τῶν Παρισίων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἔλαβε τὸ «Ἀνώτατο Δίπλωμα Λειτουργικῶν Σπουδῶν», δύο «Διπλώματα ἐμπεριστατωμένων σπουδῶν» (D.E.A.) στὴν Λειτουργικὴ καὶ στὴν παλαιοχριστιανικὴ ἱστορία, καθὼς καὶ Διδακτορικὸ δίπλωμα ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιο τῆς Σορβόννης μὲ εἰδίκευση στὴν Λειτουργικὴ. **Ἀ**κολουθῶς μελέτησε τὴν χειρόγραφη εὐχολογικὴ παράδοση στὴν βιβλιοθήκη τοῦ Βατικανοῦ, καρπὸς τῆς ὁποίας ὑπῆρξε ἡ δεύτερη διδακτορικὴ του μελέτη καὶ ἡ ἀναγόρευσὴ του σὲ Διδάκτορα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, στὴν ὁποία ἐδίδαξε κατ' ἐντολὴν τὸ μάθημα τῆς Λειτουργικῆς καὶ Ὁμιλητικῆς, ἕως τῆς ἐκλογῆς του σὲ Ἐπίκουρο Καθηγητῆ· ἔκτοτε, πλὴν τοῦ συγκεκριμένου μαθήματος, διδάσκει τὰ μαθήματα Θεολογίας τῆς Λατρείας καὶ Ἑορτολογίας. **Υ**πηρέτησε ἐπὶ μακρὸν ὡς καθηγητῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως σὲ Πειραματικὰ Λύκεια καὶ Γυμνάσια καὶ συμμετεῖχε ὡς συνεργάτης τοῦ Παιδαγωγικοῦ Ἰνστιτούτου σὲ προγράμματα ἀναθεωρήσεως τῶν ἀναλυτικῶν προγραμμάτων τοῦ μαθήματος τῶν Θερησκευτικῶν, στὴν διδασκαλία ἐπιμορφώσεως τῶν καθηγητῶν Μ.Ε. καθὼς καὶ στὶς συγγραφικὲς ομάδες δύο διδακτικῶν βιβλίων.

* * *

Περιεχόμενα

Πρόλογος.

Εισαγωγή

- A)** Τὸ πρὸς ἔρευνα θέμα καὶ οἱ παράμετροι τῆς μελέτης του.
- B)** Θεολογικὲς προϋποθέσεις γιὰ τὴν μελέτη τῆς ὀγδῆς ἡμέρας στὴν λατρεία.
- 1.** Ὁγδὴ ἡμέρα καὶ Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου.
  - 2.** Ἡ Κυριακὴ ὡς ὀγδὴ καὶ ἡμέρα Ἀναστάσεως.
  - 3.** Ἡ συνάφεια τῆς Θείας Εὐχαριστίας μὲ τὴν Κυριακὴ ὡς ὀγδὴ ἡμέρα.

Κεφάλαιο Πρῶτο

Ἡ ἔννοια τῆς ὀγδῆς στὸ Βάπτισμα

I. Εὐχὴ τῆς ὀγδῆς ἡμέρας ἀπὸ τὴν γέννηση

- α)** Εἰσαγωγικὰ περὶ τῆς εὐχῆς.
- β)** Ἱστορικοθεολογικὲς νύξεις περὶ τῆς ἐξελέξεως τῆς εὐχῆς.
- γ)** Τὰ θεολογικὰ σημεῖα περὶ τῆς ὀγδῆς.
  - i.** Βάπτισμα, περιτομὴ καὶ νέα δημιουργία.
  - ii.** Ἡ «σημείωση» τοῦ Σταυροῦ.
  - iii.** Τὸ «ἀνεξάρητο» ὄνομα.

II. Ἡ ἀπόλυση κατὰ τὴν ὀγδὴ ἡμέρα ἀπὸ τοῦ Βαπτίσματος

- α)** Εἰσαγωγικὰ περὶ τῆς μεταβατισματικῆς ἀκολουθίας ἀπὸ τοῦ Βαπτίσματος.
- β)** Τὰ θεολογικὰ σημεῖα περὶ τῆς ὀγδῆς στὴν ἀκολουθία τῆς ἀπολούσεως.
  - i.** «Τὸν φωτισμὸν τοῦ προσώπου Σου ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐναυγάξιν διὰ παντὸς εὐδόκησον».
  - ii.** «Τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως αὐτοῦ ἀνεπιβούλευτον ἐχθοῖς διαφύλαξον».

Κεφάλαιο Δεύτερο

Ἡ ἔννοια τῆς ὀγδῆς στὸν Γάμο:

Εὐχὴ ἐπὶ λύσιν στεφάνων τῇ ὀγδῇ ἡμέρᾳ

I. Εἰσαγωγικὰ περὶ τῆς εὐχῆς.

II. Η περιὶ τῆς ὀγδῶς θεολογία στίς εὐχῆς ἐπάρσεως καὶ λύσεως τῶν στεφάνων

i) «**Α**νάλαβε τοὺς στεφάνους αὐτῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ Σου, ἀσπίλους καὶ ἀμώμους καὶ ἀνεπιβουλεύτους διατηρῶν αὐτοὺς εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων».

ii) «**Ο** Θεός, ὁ Θεός ἡμῶν, ὁ παραγενόμενος ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, καὶ τὸν ἐκεῖσε γάμον εὐλόγησας».

Κεφάλαιο Τρίτο

Ἡ ἔννοια τῆς ὀγδῶς στὴν Μοναστικὴ Κουρᾶ:

Ἡ Ἀκολουθία τοῦ ἀποκουκουλισμοῦ

I. Ὁ Ἀποκουκουλισμὸς τῇ ὀγδῶῃ ἡμέρᾳ ἀπὸ τῆς Μοναστικῆς Κουρᾶς: ἱστορικο-λειτουργικά ζητήματα περὶ τὴν Ἀκολουθία

α) Εἰσαγωγικὰ περὶ τῆς ἀκολουθίας τῆς μοναστικῆς κουρᾶς.

β) Ἡ Τάξις τῆς ἀκολουθίας τοῦ ἀποκουκουλισμοῦ.

II. Τὰ θεολογικὰ σημεῖα τῆς ἀκολουθίας τοῦ ἀποκουκουλισμοῦ

α) «**Σ**άββανο» καὶ «κουκούλιο»: Ἡ μοναστικὴ κουρᾶ ὡς δεύτερο Βάπτισμα.

β) Ἡ «περικεφαλαία τῆς ἐλπίδας» καὶ τὸ «ἠγεμονικὸν τῆς διανοίας».

Κεφάλαιο Τέταρτο

Ὀγδῶῃ καὶ Ἑορτολογία

I. Ἡ μετὰ ἀπὸ ὀκτῶ ἡμέρες ἀπόδοσις ἑορτῶν.

II. Περιπτώσεις ἑορτῶν, στίς ὁποῖες διαδηλώνεται ἡ περιὶ ὀγδῶς ἡμέρας θεολογία

α) Ἡ Ἑορτὴ τῆς Περιτομῆς.

β) Ἡ Κυριακὴ τοῦ Θωμᾶ.

γ) Ἡ Ἑορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς.

II. Ὁ ὀκταήμερος ἑορτασμὸς τῶν ἐγκαινίων τοῦ Ναοῦ.

Ἐπιλεγόμενα

I. Ἡ εἰσαγωγικὴ θεολογία περὶ τῆς ὀγδῶς.

II. Η λειτουργική θεολογία περι τῆς ὀγδῆς.

Πίνακας Συντμήσεων καὶ βραχυγραφιῶν.

Βιβλιογραφία.

Ἑλληνόγλωσση.

Ξενόγλωσση.

Εύρετήριο ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων.

Εύρετήριο ὄρων.

